

Böyle kitaplar olabileceğini düşünmemiştim.

Arnavutluk ile ilgili kitabı yazarken Çin konusunda da –eskiden okunanlara ek olarak- yeni kitaplar okumaya başladım. Kaynaklar fazla olduğu için seçme yapmak gerekiyordu. İyi bir incelemenin önemli şartlarından bir tanesi kaynakları seçmesini bilmektir. Kaynak azsa, seçme şansınız bulunmuyor ama fazla ise yararlı olanı ve olmayanı seçmeniz gerekir.

Çin ile ilgili olarak bulduğum –İngilizce- birkaç kitaptaki gibi inceleme yapılabileceğini hiç düşünmemiştim: Çin’de Marksizm nasıl değişti?

Gazete makalelerinden önemli parti toplantılarındaki tartışmalara ve parti kongrelere kadar Marksizm nasıl değişti?

Müthiş bir inceleme...

Çin komünistlerinin belirleyici özelliği Mao’dan başlayarak Marksizmi ihtiyaçlarına göre değiştirmektir. Aynısını Lenin de yapmıştı. Kendisini Marksist olarak tanımlayan Kautsky ve partisi SPD ile Lenin ve Bolşeviklerin değişik konulardaki saptamaları birbirinden oldukça farklıdır. İki taraf da Marksisttir ve bu anlamda Marksizm yoktur, Marksizmler vardır.

Sonraki yıllarda da aynı durum sürmüştür. Her kesim kendisini hakiki Marksist olarak görmüştür.

Öne çıkmayı, Marksizmin kendi savunduğu çeşidini kabul ettirmeyi sağlayan esas olarak teorik tartışmalar değil, o çeşidin sağladığı başarı olmuştur.

Ekim devrimi olmasaydı, Lenin unutulup giderdi çünkü kendi döneminde Kautsky'nin yanında önemsiz kalıyordu.

“Çin Marksist midir?” sorusunu sorduran da Çin'in son 50 yılda ulaştığı büyük başarıdır. Teknolojik olarak geri bir ülkeden ABD'nin teknolojik olarak çekindiği bir ülke durumuna gelmiştir.

Bu başarı olmasaydı, kimse de “Çin Marksist midir?” diye sormak gereğini duymazdı.

Görebildiğim kadarıyla soruyu soranlar, sorunun her iki cevabının da kötü sonuca yol açtığını anlamamışlardır.

Cevap evet ise yani Çin Marksist ise, bunun için Marksist teorinin önemli oranda değiştirilmesi gerekmiştir. Ya da Den Xiaoping'den önceki Marksizm ile, dönemindeki Marksizm, kelime olarak aynı olmakla birlikte, içerik olarak farklıdır.

Cevap evet ise, buradan çıkan sonuç; Marksizm önemli oranda değiştirilerek Marksist kalınabilmektedir.

Cevap hayır ise, sonuç daha kötüdür.

Çin büyük gelişme gösterdi, dünya nüfusunun beşte birine sahip bu ülkede yoksulluk azaldı. Büyük sömürü ve gelir eşitsizliği bulunuyor ama yoksulluk açık olarak azalmış durumdadır. Zaten son 50 yılda dünya ölçeğinde yoksulluğun azalmış olmasında Çin ve Hindistan'da yaşanan gelişme belirleyici öneme sahiptir. Bu iki ülkenin nüfusu dünya nüfusunun üçte birinden fazladır.

Çin artık Marksist değil ise, buradan şu sonuç çıkar: dünyanın bu en kalabalık ülkesi ancak

Marksizmden ayrılarak gelişebilmiştir. Soruyu soranların anladığı anlamda Marksist olarak kalsaydı bu gelişmeyi gösteremezdi.

Vietnam ve Küba da Çin'in yönelimini izlemektedir ama ikisinin toplam nüfusu yaklaşık 100 milyondur ve 1,6 milyar yanında hesaba katılamayabilir.

Soruyu soranlar açısından asıl sorun şudur ve bu yıllardan beri aşılamayan bir sorundur: insanlar kendilerini Marksist olarak tanımlayınca bir şey olduklarını sanıyorlar. Teorinin yaşadığı büyük başarısızlığın, parçalanmaların yeterince farkında değiller.

Tarihin tekerleğinin dönme yasalarını bildiklerini iddia ediyorlar ama o tekerleğin altında kaldıklarını –aradan geçen en az 30 yıla rağmen- anlayamamışlar.

Marksist teorinin gelişmeye açık olduğundan söz ediyorlar ama yıllardır hiçbir şey yapamıyorlar.

Branko Milanovic'in Kapitalismus Global başlıklı kitabında şöyle bir belirleme bulunuyor: 20. yüzyılda sosyalizm, feodalizmle kapitalizm arasındaki dönem olmuştur.

Rusya için durum böyledir: yarı feodalizmden sosyalizme, oradan kapitalizme geçilmiştir.

Çin de kapitalist bir ülkeyse eğer, sonuç aynıdır.

Keza Vietnam da...

Feodalizm-sosyalizm-kapitalizm...

Bu pratiği Marksist teoriye göre açıklayın bakalım!

Soru sorarken sorunun muhtemel cevaplarının yol açacağı sonuçları da düşünmekte yarar vardır.

O kadar ilginç incelemeler ki, okuyalım bakalım...